

POSTANOWIENIE

Dnia 13 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący)

SSN Tomasz Artymiuk (sprawozdawca)

SSN Andrzej Tomczyk

w sprawie **M.J.**

skazanego za czyn z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 13 listopada 2025 r.

z urzędu, kwestii wznowienia postępowania o wznowienie postępowania zakończonych postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2025 r., III KO 122/24, o oddaleniu wniosku o wznowienie,

postanowił:

1. na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. wznowić z urzędu postępowanie o wznowienie postępowania;

2. uchylić postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2025 r., III KO 122/24, o oddaleniu wniosku o wznowienie postępowania i wniosek obrońcy skazanego M.J. o wznowienie postępowania przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu Izbie Karnej w postępowaniu wznowieniowym;

3. obciążyć Skarb Państwa wydatkami postępowania o wznowienie postępowania.

Tomasz Artymiuk

Dariusz Świecki

Andrzej Tomczyk

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 28 marca 2025 r., III KO 122/24, Sąd Najwyższy oddalił złożony przez obrońcę skazanego M.J. wniosek o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 1 grudnia 2021 r., sygn. akt II AKa 105/20, zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 6 grudnia 2019 r., sygn. akt III K 59/14.

W dniu 24 kwietnia 2025 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek kolejnego obrońcy skazanego o wznowienie postępowania o wznowienie postępowania zakończonego powołanym wyżej postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2025 r.

Jako podstawę wniosku, który uznać należało za sygnalizację konieczności wznowienia postępowania z urzędu (art. 9 § 2 k.p.k.), jego autor wskazał na uchybienie z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. związane z udziałem w składzie orzekającym Sądu Najwyższego osób powołanych na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie przepisów ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3), tj. sędziów: A.D. i P.K. Odwołał się w tym przedmiocie do orzeczeń Sądu Najwyższego, w tym w szczególności do uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNK 2020, z. 2, poz. 7) oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2020 r., I KZP 1/20, wspierając swoje stanowisko orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE – wyrok z dnia 6 października 2021 r., C-487/19) oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (wyroki z dnia 22 lipca 2021 r., *Reczkowicz przeciwko Polsce* [skarga nr. 43447/19] i z dnia 8 listopada 2021 r., *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce* [skargi o nr 49868/19 i 57511/19]) i wywodząc, że całe postępowanie wznowieniowe dotyczące skazanego M.J. było przeprowadzone przez sąd nienależycie obsadzony.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Rację ma autor sygnalizacji, że orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2025 r., III KO 122/24, dotknięte jest uchybieniem, o którym mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., mającym postać bezzwzględnej przyczyny odwoławczej –

„nienależytej obsady sądu”. Kwestię tę przesądza wykładania dokonana przez Sąd Najwyższy w powołanej przez obrońcę skazanego uchwale składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, w której – w jej pkt. 1 – wyrażony został przez Sąd Najwyższy pogląd, że „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (...) zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie przepisów ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3 – dalej powoływana jako ustawa o KRS z 2017 r.)”.

Uchwała ta jako zasada prawna, od której dotychczas w oparciu o przepis art. 88 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j.: Dz. U. z 2024 r., poz. 622 – dalej w tekście u.SN) nie odstąpiono, wiąże wszystkie składy Sądu Najwyższego (art. 87 § 1 u.SN).

Pogląd ten potwierdzony został w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2020 r., I KZP 1/20 (OSNK 2020, z. 7, poz. 26) oraz w pkt. 2 uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/2 (OSNK 2022, z. 6, poz. 22). W tej ostatnio wymienionej uchwale, wykluczając przyjęcie *a priori*, że każdy skład sądu powszechnego z udziałem sędziego, który uzyskał nominację w następstwie udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictw ukształtowaną w trybie przepisów ustawy o KRS z 2017 r. dotknięty jest uchybieniem z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., jednocześnie w zdaniu drugim stwierdzono, iż „taka sytuacja zachodzi jedynie w stosunku do sędziów Sądu Najwyższego, którzy otrzymali nominacje w takich warunkach”, potwierdzając obowiązywanie jako zasady prawnej pkt. 1 uchwały z dnia 23 stycznia 2020 r.

Ponieważ w składzie orzekającym Sądu Najwyższego rozpoznającym wniosek obrońcy skazanego M.J. o wznowienie postępowania zakończanego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 1 grudnia 2021 r., sygn. akt II AKa 105/20, brali udział sędziowie A.D. i P.K., którzy powołani zostali na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie przepisów ustawy o KRS z 2017 r. niewątpliwym jest, że

sąd z ich udziałem był sądem nienależycie obsadzonym w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Podkreślić przy tym również należy, że w licznych orzeczeniach organów międzynarodowych działających na podstawie umów międzynarodowych ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską i to nie tylko tych powołanych przez autora sygnalizacji wyrokach Europejskiego Trybunału Prawa Człowieka (ETPCz): z dnia 22 lipca 2021 r., *Reczkowicz przeciwko Polsce* (skarga nr 43447/19) oraz z dnia 8 listopada 2021 r., *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce* (skargi nr 49868/19 i 57511/19), lecz również w wyrokach ETPCz z dnia 3 lutego 2022 r., *Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce* (skarga nr 1469/20), z dnia 15 marca 2022 r. (Wielka Izba), *Grzęda przeciwko Polsce* (skarga 43572/18) oraz z dnia 23 listopada 2023 r., *Wałęsa przeciwko Polsce* (skarga nr 50849/21) oraz orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE), poczynając od wyroku z dnia 19 listopada 2019 r., w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, poprzez wyroki z dnia 15 lipca 2021 r., C-791/19 i z dnia 21 grudnia 2023 r., C-718/21 oraz z dnia 4 września 2025 r., C-225/22, organy te wielokrotnie wskazywały, że Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana ustawą z 2017 r., nie jest organem niezależnym od władzy ustawodawczej i wykonawczej, a składy Sądu Najwyższego z udziałem osób powołanych na urząd sędziów tego Sądu na wniosek tej Rady, nie gwarantują stronom prawa do rzetelnego procesu w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPC) i rozpoznania sprawy przez sąd ustanowiony na mocy ustawy w rozumieniu art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (KPP).

W tym stanie rzeczy za konieczne uznać należy, że naprawienie na gruncie krajowym stwierdzonej nieprawidłowości jest możliwe wyłącznie w ramach postępowania o wznowienie postępowania prowadzonego w oparciu o przepis art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., w więc z urzędu.

Na możliwość wznowienia postępowania o wznowienie postępowania zakończonego oddaleniem wniosku o wznowienie wskazywał już Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 14 czerwca 2023 r., II KO 73/22, w którym to orzeczeniu trafnie stwierdzono, że w formule z art. 540 par. 1 k.p.k. "postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem" mieści się postępowanie, w którym

wydano postanowienie o oddaleniu wniosku o wznowienie postępowania oraz postanowienie o oddaleniu kasacji, są to bowiem orzeczenia kończące postępowanie sądowe – odpowiednio: co do wznowienia postępowania oraz kasacji, a w związku z tym wznowienie postępowania kasacyjnego zakończonego oddaleniem kasacji jest dopuszczalne zarówno na wniosek (art. 540 § 1 pkt 1, § 2 i § 3 k.p.k.), jak i z urzędu (art. 542 § 2 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 k.p.k.), a jedyną podstawą wznowieniową wyłączoną w takim wypadku jest przesłanka *propter nova* uregulowana w art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k. Taka wykładnia przepisu art. 540 § 1 k.p.k. oraz art. 542 § 3 k.p.k. zaakceptowana została w wielu kolejnych orzeczeniach (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 czerwca 2023 r., III KO 43/23; z dnia 21 czerwca 2023 r., V KO 17/22 i V KO 30/22; z dnia 27 czerwca 2023 r., III KO 84/21; z dnia 18 października 2023 r., I KO 33/23; z dnia 6 listopada 2023 r., I KO 56/23; z dnia 24 stycznia 2024 r., III KO 117/23; z dnia 19 marca 2024 r., II KO 18/24; z dnia 26 marca 2024 r., II KO 54/23), i brak – zdaniem tego składu orzekającego Sądu Najwyższego – podstaw tak natury faktycznej jak i prawnej, aby od tej znaczącej obecnie linii orzeczniczej odstępować. Stanowiska tego nie mogą w szczególności zmienić te rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego, które zostały wydane w składach z udziałem osób powołanych na urząd sędziego Sądu Najwyższego z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy o KRS z 2017 r., jako dotknięte również wadą określoną w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Wypada także wskazać, że nie można wyłączyć stosowania gwarancji z art. 6 ust. 1 EKPC, gdyż to ta kwestia ma w tym wypadku priorytetowe znaczenie, z etapu postępowań, które toczą się już po uprawomocnieniu się orzeczenia. Nie rozwijając tej kwestii należy jedynie odesłać do uzasadnienia postanowienia Sądu Najwyższego w sprawie I KZ 29/21 i wyroku ETPCz (Wielka Izba) z dnia 11 lipca 2017 r., *Moreira Ferreira przeciwko Portugalii* (skarga nr 19867/12), gdzie stwierdzono, że art. 6 Konwencji znajduje zastosowanie w aspekcie karnym do postępowań zaklasyfikowanych jako nadzwyczajne w prawie krajowym, gdy sąd krajowy zostaje wezwany do rozstrzygnięcia zarzutu (§ 65). Skoro zatem ten etap postępowania karnego, tj. postępowanie kasacyjne, ale też postępowanie o wznowienie postępowania, objęte jest gwarancjami zawartymi w Konwencji, to

trzeba stwierdzić, że każde orzeczenie wydane przez skład Sądu Najwyższego, w którym uczestniczyli sędziowie A.D. i P.K. stanowi podstawę do złożenia skargi na podstawie art. 6 ust. 1 EKPC, zaś zważywszy na stabilną linię orzeczniczą ETPCz w tym zakresie, nie trudno założyć, iż bardzo prawdopodobne jest wydanie orzeczenia na korzyść skarżącego, co najmniej w zakresie roszczenia odszkodowawczego wynikającego z pozbawienia strony skarżącej prawa do rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC. Oddalenie wniosku o wznowienie postępowania przez skład orzekający Sądu Najwyższego z udziałem sędziów A.D. i P.K. stanowiło niewątpliwie zamknięcie etapu postępowania o charakterze nadzwyczajnym na gruncie krajowym, a obecne żądanie wznowienia postępowania o wznowienie postępowania należy postrzegać także jako ostatnią możliwość do usunięcia wady zaistniałej w toku postępowania prowadzonego na podstawie przepisów Rozdziału 56 k.p.k., zanim strona chciałaby skorzystać z prawa do skargi opartej na naruszeniu praw gwarantowanych w EKPC. Tak niewątpliwie trzeba postrzegać sformułowaną przez obrońcę skazanego inicjatywę.

Uwzględnienie całokształtu przedstawionych w tym uzasadnieniu rozważań implikowało wznowienie postępowania o wznowienie postępowania w sprawie III KO 122/24, uchylenie zapadłego w toku tego postępowania postanowienia z dnia 28 marca 2025 r. i przekazanie wniosku obrońcy skazanego o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 1 grudnia 2021 r., sygn. akt II AKa 105/20, do ponownego rozpoznania Izbie Karnej Sądu Najwyższego.

Przy powtórnym procedowaniu we wskazanym wyżej przedmiocie konieczne będzie zapewnienie skazanemu prawa do rzetelnego procesu poprzez należyte ukształtowanie składu orzekającego Sądu Najwyższego.

Tomasz Artymiuk

Dariusz Świecki

Andrzej Tomczyk

[WB]

[a.ł.]

